

est. Nam de ipsius latere exiit sanguis et aqua per que genus humanum lotum est. Vel vino et aqua lauantur. ad ostendendum qd non iohannis s; suo baptismo fuit baptizatus. scz ex aqua et spūsancto. et lauantur cum psalmo penitencionalivel cum cantu ad passionem ptinente pl9 autem ibi est de vino qd de aqua ponendū. qm̄ aque multe populi multi. Sicut in apocalipfi habetur. per quod significatur qd sanguis xp̄i sufficit ad redimendum plures in infinitum. qm̄ sint redempti vel nunquam redimendi.

Rami vero aspersi quibus altare fricatur. significat spīeam coronam qua xp̄s coronatus est. vel flagellam amarazn dolores q̄ ic̄9 quos in morte sustinuit. vel lauacio altaris. i. corporis xp̄i cum aqua significat lacrimas marie. vinum vngentuz. rami eius capillos. Et scias qd quedam hac feria quinta hora iam ad uespera scente denudant altaria et lauant. Alij vero solum denudant s; in parascue lauant. quod magis congruit rationi. In quibusdam etiā locis pauimentū ecclesie etiā mundatur. per quod paupes xp̄i significant. prout in prima parte sub ti. de ecclesia dictum est. Pauimentum ḡ ecclesie mundat. qui pauperibus vel fratribus ppter deum pedes lauat. et illis cetera misericordie opa exhibet. Inde est qd parietes dom9 quīs vocabulum ecclesie habent. pro eo qd continent ip̄am. nō tñ ip̄i seu homines sunt eccia et pauimentum est quasi hominum pedes. pauimentum qd mundatur ad notand qd a vicijis mundari debemus. Statutum est in canonibus. ne hac quinta feria ieiunium soluat. qz em̄ dñs surgens de cena lauit discipulorum pedes. et iterum redijt ad cenam. iō quidaz admistar isti us volebant post prandium pedes alijs abluē et iterum post ablucionem cenare. quod fieri n̄ debet. Hec dies in pleriq; locis capitulum vocatur. quia tunc capita infanciu3 qui vngendi sunt lauantur. ne obseruacione quadragesime ordidata ad vñcionem accedant. Rursus hac die symbolum competentibus tradit. ppter osm̄ em̄ dominice pascalis solennitatem vt qui iam ad dei gr̄az percipiendaz festinant. fidem quaz ostentur agnoscant. Hec ḡ quinta feria q̄tuor p̄ncipalē priuilegiata est. Primo qz tūc penitentes in eccia recipiunt. Secdo in ea nāq; nouū testam̄tum incipit et vetus terminatū fuit. Tercio qz in ea fit olei ossecratio. Quarto qz in ea sacramentum sacramentorum institutum est.

De die parascue.

Sequitur de parascue. q̄ quare sic dicat̄ in probemio septime partis dicitur. Sane hac die ecclesia artissimum ieiunium et silentium agit. nullum tñ officium solemniter celebrat. Sed hora nona ouem̄ ad orand̄ crucem non ad missę officium. quo hec dies caret s; quasi ad funeris obsequium dicendum. et hoc ideo. qz hora nona dño mortuo centurio fact9

est prece fidei nostre. et perfidis recedentib9 licuit ioseph et nicodemo disponē de fune. et mulieribus accedere propius. Dicitur aē officium tacita et humilivoce et absq; principio. prout in precedenti ti. dictum est. super altare vnicaduntaxat toballia disponitur. per quā syndon qua corpus xp̄i inuolutum fuit signatur.

In quibusdam ecclesijs in hora sexta ignis extinguitur et in nona accenditur. quia tunc sol in sexta lumen abscondit et in nona reddidit. Incipit hoc officium a lectionibus in p̄mitiua ecclesia omnis missa a lectionibus inchoabatur. Sed hoc hac die specialit̄ fit pro eo qz passio domini hodie celebrata est. In cui9 memoriam omnis missa cantatur et legunt̄ lectiones. sine titulis. quoniam tunc amissimus xp̄m caput qui nos illuminat sicut tituli illuminant libros. leguntur aut̄ due lectiones. qz pro duobus populis xp̄s passus est gentili. videlz et hebreo vel pro salute carnis et anime. vna sumpta est ex lege altera ex prophetis. quia xp̄i passio a prophetis fuit p̄nunciata et a lege et patriarchis p̄figurata. Abraam enim carnem cristi figuratiue imolauit. Similit̄ et abel qm̄ agnum sanctificauit. Vnde dominus. assumulatus sum inquit prophetis. Rursus ideo due lectiones dicuntur. quia sicut in quarta feria mortē nostram duplicem manifestauimus. pro qua xp̄us pati venerat ita ad memoriam in parascue reducimus. suam passionem et nostraz imitacionē. Quedam autem ecclesie primo legunt lectionē osee. vi. c. scilicet in tribulacione. et secundo lectionem. exodi. xij. c. scilicet dixit ad moysem dominus. et illi naturalem ordinem seruant qd passio domini p̄nunciata est a lege. Secundo a prophetis. In prima quidem est p̄comiuz resurrectionis vbi dicitur. post duos dies uiuificabis nos. et i die tertia suscitabis nos. in scda modus exprimitur passionis. vbi dicit. Immolabitq; eum vniuersa multitudo ad vesperz. Que dam vero econuerso faciunt et mouent̄ ex eo qz passionem lectioni ex lege quasi continuare volunt. quia in passione quedam verba ponuntur que ex illa lectione sumpta sunt. scilicet os nō comminuentis ex eo. continuant ergo passioez lectioni. quia eius est expositio. et agitur de duobus specialiter in officio hodierno scilicet de passione xp̄i et de passione ecclesie. que est illius imitacio. sicut dicit petrus. xp̄s passus ē pro nobis. hec siquidem duo in lectione exodi commemorantur. vbi dicitur. erit autem agn9 sine macula. masculus anniculus. iux̄ hunc ritū tolleris et edum. Agnus est corpus xp̄i immaculatum. edus est ecclesia que nos sumus. passio xp̄i celebrata est in eius ymolacione nostra celebratur in vicioz mortificatione. In lectione osee manifeste agitur de passione xp̄i et eius effectu. vbi dicitur. venite reuertamur ad dominum. quia ip̄e fecit et saluauit nos. percuciet et curabit nos. iustificabit nos. post duos dies

et in die tertia suscitabit nos et uiuimus in con-
spectu eius. Quod hiero. sic exponit. perciet do-
minus et saluabit nos. quia quem diligit corri-
pit et castigat. Iustificabit nos p. d. d. et m.
d. t. s. n. quia tertia die resurgens a mortuis
omne genus humanum suscitauit. et cum curauit
nos uiuificauerit et suscitauerit in conspectu eius vi-
uemus. **Ibi** loquitur propheta de tribus diebus
quibus dominus fuit in sepulchro. cum dicitur.
uiuificabit nos post d. d. et m. t. d. s. nos id est
p. duos dies sepulture ueniet nobis quasi ym-
ber temperaneus et serotinus terre. et dabit
graciam incipientem et subsequentem. **Seq-**
tur tractus. **Dñe** audiui audicionem. abacuck.
vlt. c. et q. dicit versus. In medio duorum aialium
agnosceris. Ad istam intelligitur scz in p. sepe.
bouis et asini. **Vnde** ysaias. Cognouit bos po-
stessorum suum. et alinus presepe domini sui vlt.
in medio duorum latronum. vel in medio duorum
populorum. **Secunda** lectio est de exod. et ha-
betur ibi. **Os** non confremgetis ex eo. hoc ple-
tum est quando fregerunt duorum latronum
crura. uenientes autem ad hiesum inueniunt eum
mortuum. et non fregerunt eius crura. **Allego-**
rice uero in eo sunt fracta crura. id est virtutes
et maxime paciencia. **Vnde** psa. Dedi faciem meam
sicut petram durissimam. et scio qz non confundar.
per crura enim intelliguntur itinera. de quibus
in cantico abacuck. **Incuruati** sunt colles
mundi. id est homines excelsi per intelligenci-
am ab itineribus eternitatis eius. id est exemplo
actionum ipsius que ducunt ad eternitatem tan-
quam columnes immobiles. id est argenteae. propter
eloquenciam que fundatæ sunt super bases argen-
teas vel aureas. id est rationes immobiles eter-
ne sapiencie. **Secuntur** tractus de passione
domini. quia tunc luget ecclesia valde. et sunt
duo tractus ad intencionem maioris luctus. scilicet
pro peccatis que omittimus. et pro penis que
patimur. et pro incolatu qui prolongat. nec
cantatur graduale cum tractu. sed solum tractus
prout dictum est in quarta feria et in quarta p.
te. sub t. de tractu. **Duo** ergo dicuntur. primus
scz. **Dñe** audiui. est in quibusdam ecclesijs qua-
tuor versuum. alter plurium. **Tractus** quatuor
versuum. significat qz per cristi passionem
redimitur homo qui ex quatuor elementis con-
stat. **Vnde** xpistus nec in celo nec in terra cru-
cifixus est. sed in medio id est in aere. **Fecit** enim
pacem inter celestia et terrestria. quoniam erat
inimicitia inter hominem et hominem. sed ma-
ior inter angelum et hominem. maxima inter
deum et hominem. **Ipe** enim xpistus omnia paci-
cauit in cruce. quoniam fecit utraqz. unum cum sit
lapis angularis. **Adhuc** per quatuor versus tra-
ctus. significantur quatuor partes crucis. **Se-**
cundus uero tractus. scilicet **Eripe** me. plurius
representat magnum bellum dauid cum goliath.
et xpistus noster dauid hodie magnum goliath
id est dyabolum debellauit. **Rursus** id tractus

est longus. quia hoc quod nobis promissum est
in lectione osee. ubi dicitur post duos dies su-
scitabit nos. debemus retinere et in spe. itez in
secundo tractu ponitur. **Obumbrasti** caput meum
in die belli. quia non tantum in alio tempore sed
etiam in die passionis diuinitas a passione per-
manit immunis. ymo in passione xpistus homo ita
protectus est gratia diuinitatis. ut hostes superaret quod
superari uidebatur. **Quedam** autem ecclesie can-
tant secundum tractum. **Qui** habitat in adiutorio
altissimi quia xpistus a diabolo primo latente
tunc paratus fuit velud a dracone latitantem
in petra postea in passione tanquam a leone forti-
acriter uexatus est. quod notatur per illud uersum
Super aspidem et basiliscum. **Requit** euangeli-
um siue passio. **Egressus** est. iohannis. xvij. c. quod
dicitur hac die. quia ipse interfuit crucifixioni
et iuxta crucem stetit securus alijs fugientibus
quia notus erat pontifici. quia igitur hac die pa-
ssio domini oculis nostris representatur. merito
et testimonium legitur qui uidit et testimonium
perhibuit. et scimus quia testimonium eius uerum
est. preterea ipse posterus scripsit euangeli-
um. quare merito posterus legitur. et quia ibi
manifestius sunt sacramenta. unde ibi dicitur. **Os**
non comminuetis ex eo. **Item** illud. unus mi-
litum latus eius aperuit et continuo exiit sang-
uis et aqua. legitur autem hac die passio super
nudum pulpitem. **Primo** ad memorandum quod su-
per nudum crucis patibulum nudus fuit posi-
tus ipse xpistus. **Secundo** ad repitandum quod iohan-
nes uir quem passio legitur relicto syndone nu-
dus profugit a iudeis. **Tercio** ad repitandum
quod sicut xpistus in cruce pendente ipsius secreta
non tam cordis quam corporis nuda omnibus
astantibus apparuerunt. ita et uelo templi per
medium scisso. omnia templi intima nuda reman-
serunt. **Legitur** etiam nudis pedibus. ut cum
afflicto pro nobis nos affligi debere monstre-
mus. **In** quibusdam uero ecclesijs syndone seu
terforia uel vestes altari nudato supponuntur.
usque dum passio legatur. **Cum** uero peruenitur
ad locum illum. **Diuiserunt** uelimenta mea tunc
duo subdiaconi syndonem illam uel terforia tol-
lunt representantes hystoriam. quia quatuor
milites xpistum crucifigentes uelimenta sibi su-
stulerunt. et subdiaconi quasi furtive pannos
subtrahunt. ad notandum quod iohannes. qui cum
domino usque ad crucem perseuerauit. postea
more furis se occultauit et nudus effugit. **In**
quibusdam locis una uelimenta sublata. alter a sup-
altari remanet ad significandum quod uelimenta domini
inconsultis non fuit scissa uel partita. sed solum
super eam missa contigit integrum militi. ad
significandum quod ecclesie unitas nunquam potuit
a scismaticis uel hereticis scindi. quia non est
sapiencia contra dominum. **Os** uero dicitur
in passione exiit in eum. qui dicitur caluarie lo-
cus. nota quod sicut legitur in hystoria. caluarie
locus est proprie os capitis humani nudus. unde

dictus est locus ille mons caluarie siue caluarii
 ubi rei decolabantur et ubi multa capitum ossa
 erant dispersa. Qui uero corpus in cruce pendens
 prolixo orauit. decantans enim xps psalmos scz
 deus deus meus respice in me. usqz ad illum.
 In manus tuas domine. Illo dicto emisit spiri
 tum. ideo et nos postqm recitata est passio ei9
 oraciones dicimus. ad notandum qz quando ab
 inimicis prosequimur semper ad oracionez est
 recurrendus. iste tamen est insolitus mos oran
 di. Nam in aliis diebus ante euangelium oraci
 ones dicuntur. et in earum principijs dicitur.
 Dominus uobiscu. qui est proprie vox et sacer
 dotis offm qd n fit in istis. quia sacerdos et do
 minus noster occiditur. Orauit autem xpist9
 pro tribus. Primo pro se dicens. Pater clari
 ca filium tuum. Secundo pro suis dicens. Pat
 quos dedisti mihi pro eis rogo. Tercio pro il
 lis qui in eum credituri erant dicens. Pater n
 tm pro illis rogo. s; pro illis qui credituri snt
 in me. Et ex hoc uidetur qz non debemus roga
 re pro eis quos scimus non esse saluandos ut p
 illis qui in inferno remanserunt. nec pro iuda
 qui desperauit. Sed oramus pro nobis et omni
 gradu ecclesie. et pro neophitis. et pro genti
 libus. pro iudeis. pro hereticis et scismaticis ut
 xps gratiam suam eis infundat. et ad fidez co
 uertat. xps em orauit pro inimicis et amicis.
 ideo ecclesia statim similiter orat pro omnibus
 Sane ecclesia pro his orans flectit genua ora
 tionibus. ut per habitum corporis deuotione
 et mentis humilitatem ostendat. insinuans ec
 qz in nomine hiesu omne genu flectendum est.
 quoniam omnes nationes sibi genua curuant.
 nisi quando pro iudeis oratur. quia enim ipsi
 illuserunt domino flexis genibus dicentes. p
 phetisa nobis xpe quis est iste qui te percussit
 et ideo in detestacionem illusionis huius ecclia
 pro eis orans genua non flectit ut vitet opera
 simulata. preterea quia eorum cecitas nulla po
 terit oracione depelli donec plenitudo gentiu
 subintrauerit. ideo non est pro ipis uehemen
 ter orandum. nec genua flectenda. Est tamen ut
 eunqz orandum. quia futurum est ut qui est ex
 altatus in cruce omnia trahat ad se. Sed et in
 oracionibus pro iudeis et pagamis non respō
 detur amen. ut quidam dixerunt. et s; ideo. qz
 cum illi sint extra collegium. siue corpus ecclie
 fidelium populus non ostendit affectum suum
 ad eos. Juxta illud apli ad corinth. quid mihi
 de his qui foris snt iudicare. per amen at affec
 tus exprimitur. Preterea licet pro illis oret.
 ut eorum duricia conuertatur. quia tamen hoc
 impleri non poterit usqz circa finem seculi apo
 stolo testante qui dicit. Donec plenitudo gen
 tium introierit et omnis israhel saluus fiat. id
 ad oraciones pro illis non respondeat amen.
 Verum tamen recte intuenti nil inter est qd s;
 inter illas et alias oraciones. ymo ita rñdetur
 ad illas amen. sicut et ad alias oraciones. p alijs

stantibus quod sic ostenditur pro quolibet statu
 bis profertur oremus. s; quod sub primo orem
 mus ante flectamus genua dicitur. non est ora
 cio sed adoracio. ut orem9 siue prefacio seu mo
 nicio exprimens quid siue pro quo sit in sequen
 ti oracione orandum. unde sub thono prefacio
 ms non oracionis dicitur. ideoqz pro nullo sta
 tu post prefacionem respondetur amen. Sicut
 nunquam fit post aliquam prefacionem. licet
 etiam ibi ponatur per xpistum dominuz nrm
 sicut patet in quotidiana missa prefacione. MS
 autem secundo oremus dicitur. oracio est. et re
 sponderi debet amen. pro iudeis et pagamis.
 sicut et pro alijs. Consequenter sacerdos post
 oraciones crucem uelatam baiulat ad dextrum
 cornu altaris. ibiqz crucem super humeros tes
 nens in personam xpi iudeis impropereat benes
 ficia domini. d. popule meus quid feci tibi.
 In quibusdam tamen ecclesijs duo presbiteri
 baiulant illam. ad notandum qz in xpi persona
 due fuerunt nature. diuinitas uidelz et huma
 nitas. quod dicitur. popule meus quid feci tibi
 bi. aut in quo contristauit te. responde mihi. qz
 eduxi te de terra egypti. et ad diuinitatem res
 fertur. quod uero sequitur. parasti saluatori
 tuo crucem. ad humanitatez. et sic s; alijs seqn
 tibus uerbis. Cantat autem sacerdos quasi he
 braice in persona saluatoris. Acoliti cantant
 grece. Agios otheos. quasi in psona grecoz
 chorus respondet. sanctus sanctus in persona
 latinozum. Sicqz tribus linguis laudat deus.
 scz hebraica. que propter legem omnium ling
 uarum est mater. greca que doctrix est. et lati
 na que imperatrix est propter romani domini
 um imperij et papatus. qz em hebraica nunc
 silet a laude dei pomimus pro illa popule me9
 quod qz cantatur in persona domini loqntis
 hebreis. ideo intelligitur dictum hebraice. Et
 nota qz contra tres illusores xpi. tres premit
 tuntur adoraciones. ut infra dicetur. Tres ue
 ro ant. scz Popule meus. Quia eduxi. et Quid
 ultra. et. pax. aut nihil sensibus differentes.
 uerbis et modulacione osimiles triplicem titus
 li scripturam significat. qui scriptus fuerit tri
 bus linguis. scilicet hebraice. grece et latine.
 Ihesus nazareus rex iudeoz. utrum princis
 pium libri scriptum fuerit tribus linguis igno
 ratur. Sed de hac clausula rex iudeozum. co
 stat. quod qz negauerunt iudei dicentes. Noli
 scribere rex iudeozum. sed quia ipse dixit. rex
 sim iudeozum. Deo illud in istis antiphonis
 astruitur ab effectu. Sed quia tanquaz rex eo
 rum duxit eos per desertu. et introduxit in ter
 ram bonam. Item qz in titulo scriptum fuit ies
 us. in singulis antiphonis concluditur salua
 tor. qz ibi nazareus ad singulas respondetur.
 agyos. sanctus. Et quia titulus tribus linguis
 scriptus fuit. ideo duabus linguis respōdetur
 scilicet greca et latina. que xpm adorant. Des
 braica uero contradicit et adhuc blasphemat

predictas. Et nota q̄ ant̄. popule meus. est in
 exee. vj. c. principium ant̄. q̄z eduxi te. nūi. xliij.
 c. et medium sc̄z manna. n̄. est ysa. xvj. c. et io/
 suq. vj. c. vbi etiam est finis ipsius sc̄z int̄rodux
 it. Notanduz q̄ iudei tres accusaciones contra
 xp̄istum posuerunt. scilicet q̄ tributum nega
 sset q̄ se regem fecisset. et q̄ se filium dei dixis
 set. Contra quas tres in eius personaz excusaci
 ones dicuntur scilicet popule meus. vbi xp̄us
 eis exprobrat tria beneficia sua. sc̄z liberaci o
 nem de egipto. regnum in deserto. et intro du
 ctionem in terram optimam. q. d. Tu accusas
 me de negacione tributi. potius deberes gr̄as
 agere. quia te liberaui a tributo. siue a seruitu
 te egipti. tu accusas me quia regem me dixi po
 tius deberes gr̄as agere q̄z regi in deserto
 et regulariter paui. Item accusas me. quia fis
 lium dei me dixi. potius deberes gr̄as agere.
 quia terram lacte et melle manantem contuli ti
 bi. Demde crux denudatur in signum q̄ puer
 si iudei saluatorem denudauerunt. et fit denuda
 cio inter tres vices. ad notandū q̄ illi ter xp̄o
 in passione illuserunt. Primo quando in atrio
 principis velata facie eius colaphis eum cede
 bant. Ad quod designandum in principio reue
 lacionis ipsius crucis non ostenditur facies cru
 cifixi. Secundo ante pretoruz. quando eo tra
 dito ad crucifigendum milites plectentes coro
 nā spineā illudebāt ei flexis genub⁹ adorādo
 eum dicentes. Aue rex iudeoz. ad quod repre
 sentandum in secunda reuelacione discooperit̄
 caput et facies crucifixi. Et scias q̄ corona fuit
 de iuncis marinis sicut eam vidimus in thesauris
 regis francorum. quoz acies n̄ minus spinis
 dure sunt et acute. Tercio q̄m ei in cruce pens
 dente transeuntes dicebant. vah q̄ destruis tē
 plium dei. Et quia quando hec illusio fiebat cri
 stus totus nudatus in cruce pendebat. ideo in
 tertia reuelacione totus nudus ostendit̄ cruci
 fixus. Et etiam ad significandum q̄ omnia que
 in lege et p̄phetis obscura fuerant. in passione
 aperta et manifesta sunt. Reuelatur ḡ crux p̄
 oraciones. ad notandū q̄ oracio a xp̄isti passio
 ne quam in cruce sustinuit habet effectum et
 exemplar. Ipse enim in cruce pendens p̄ amicis
 et inimicis orauit. Hanc a dextra parte crux in
 cipit reuelari. q̄z xp̄s crucifixus vera fide ados
 ratur extitit ab apostolis et discipulis iudeis
 qui tunc in dextra orant. et q̄m hec fides p̄ il
 los deuote publicata. et in medio gentiū pro
 ducta est. ideo ob hoc significandum an̄ mediū
 altaris per sacerdotem deducitur. Rursus q̄z
 xp̄istus nunc super ecclesiam quiescit. et vsq̄
 in finem seculi quiescit. ideo ad hoc significan
 dum. subsequenter crux super altare ponitur
 per quod hec eccia gentium designatur. deiq̄z
 quia in fine seculi fides in cordibus gentium
 refrigeret et teste ysa. a reliquijs israhel q̄ sal
 ue fient suscipietur. et vis iudeis et gentilibus
 habebitur. merito ad hoc significanduz in fine

misse crux de altari deponitur et in si loco col
 locatur. Crux quoq̄ reuelata. et etiam vexilla
 ecclesie in quibusdam locis diriguntur in altū
 ad xp̄isti victoriam designandam. Ad h̄s crucez
 baiulantes antiphonas canentes. crucem illo
 deferunt. vt. grece et latine respondeatur. et
 deuote adoretur. quia dominus crucifix⁹ trans
 iuit a perfidia iudeoz ad ofessionem et deuos
 tionem gentium. et significant apostolos et ca
 nentes. id est totis viribus crucis obprobrium
 confitentes et predicantes. Item crucem baiu
 lando nunc eunt. nunc vt fessi subsistūt. q̄z illi
 per se cutionum pondere fessi aliquantuluq̄ qui
 uerunt. Subsequenter ipsa crux denudata salus
 tatur et adoratur. quia eum cui iudei p̄fidi illu
 serunt xp̄iam reuerenter salutando. et deuote
 osculando venerentur. et dum adoratur. canit̄
 in quibusdam eccl̄ijs responsorium. Ecce quō
 moritur. ysa. lvij. c. et ant̄. Sicut moyses. ioh̄is
 .iij. c. Et est sciendum q̄ contra premissas tres
 illusiones. ter illum adoramus dicentes. agios
 quasi ter honorantes illum ter illusum p̄pter
 nos. Et quia illi illudendo genua flectebant.
 ideo et nos illum adorando. genua flectimus
 ad terram. et ante illam prosternimus. vt q̄ il
 li superbe illudendo fecerunt. nos humili et ve
 re faciamus. et mentis humilitatem p̄ habitū
 corporis ostendamus. et sicut humiliatus est
 patri pro nobis vsq̄ ad mortem mortem autē
 crucis. sic et nos eius mortis imitatores humi
 liari oportet. de modo prostracōis ait aug⁹.
 Quisquis sic humiliatur vt genua figat adhuc
 habet vt amplius humiliet̄. Quisquis vero sic
 humiliatur vt heret in terra venter eius vltra
 quod humilietur non h̄z. nudis etiaz pedibus
 adoratur vt omnes p̄rias affectōes sibi mudas
 ac notas esse monstremus. et vt cum afflicto p̄
 nobis nos affligi ostendamus. Salutatur at̄
 crux. quia per eam salus hominibus reformat̄.
 postea adoratur. id est cum reuerencia oscula
 tur. Solum enim deus adorandus est. cetera vt crux
 causa illius veneranda sunt. Ceteruz expositio
 illorum verborum agios. et c. ibidem sequitur
 Nam agios grece dicitur sanctus latine. ab a
 quod est sine. et ḡ quod est terra. quasi celes
 stis sine terra. In canone tamen isidori habet̄.
 q̄ agios grece dicitur vas latine. othros vo
 grece dicitur deus latine. yschitos grece for
 tis latine. athanatos grece immortalis latine ab
 a q̄d est sine et thanatos q̄d est mortale. eley
 son id est miserere. ymas. i. nobis. De profun
 do crucis misterio dictum est in problemio q̄n
 te partis. et hic aliqua perstringamus. fuerit
 autem in dominica cruce ligna quatuor videlz
 stipes siue lignum erectum. lignum transuersū
 truncus suppositus. et titulus supra scriptus.
 fuerunt et clauī quator. quibus et manusq̄ pe
 des confixi sunt. Fuit et lancea qua latus aper
 tum est. et corona spinea capiti circumposita.
 que omnia p̄nt in spiritali cruce significari.

Quatuor em̄ crucis ligna. sunt quatuor mētis virtutes. scz fides. spes. p̄seuerācia. et paciēcia. de quibus ait apostolus. vt comprehendatis cum omnibus sanctis que sit longitudo et latitudo. sublimitas et p̄fundum. longitudo crucis est. p̄seuerācia. de qua dñs inquit. qui p̄seuerauerit vsq; in finem hie saluauerit. latitudo crucis ē paciēcia. de qua veritas ait. In paciētia v̄ra possidebitis animas vestras. p̄funditas eius ē fides. de qua apostolus. fides est substācia spes randaz rez. argumētū non apparentiū. Sublimitas vero est spes. de qua ps. In verbo tuo sup̄sp̄eraui. Habuit ḡ crux cristī vnū lignū erectum in longitudinem. alterum transuersū in latitudinem quasi in modū potencie seu marcelli. q̄ duo significata sunt p̄ illa duo ligna q̄ paupercula mulier in sarepta collegit. Stipes vero erectus habuit truncum sup̄positū et titulum sup̄scriptum qz p̄seuerācia de fide p̄cedit ad sp̄m quasi stipes erectus. De trunco sup̄posito ad titulum sup̄scriptū. quod beatus iob intelligens ait. Credo qz redemptor me⁹ viuūt et in n. n̄. reposita est hęc spes mea in sinu meo. Si em̄ crux habeat fundamentum fidei et titulum spei. profecto supplicium est solummodo et non meritū. Quā autē paciētia spectet ad crucem appar et ex eo qz patienter in aduersis tribulacionibus sustinet cruciatum. vnde iacob. Tribulacio paciēciam opat. de p̄seuerācia qz legitur. Esto fidelis vsq; ad mortē et dabo tibi coronā vite. Etiam v̄m apostoloz. non coronat nisi qui legitime certauerit. p̄seuerancia igit q̄ certat certamen habet vt merito spectet ad crucē. In hīs ḡ duob; lignis duos pedes et duas manus. quatuor clauis debet affigere christianus. Quatuor clauis sunt quatuor principales virtutes. iusticia. fortitudo temperācia. et prudentia. Pedes sunt mentis affectus. de quibus in canticis. Lampedes meos quomā inquinabo illos et dñs inquit apostolic. Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet. et est mūdus tot⁹. Et iterz. Excute puluerem de pedibus vestris. Duo ḡ pedes sunt duo mentis affectus. scilicet timor et amor. pes timoris clauo fortitudinis debet configi ne timidus propter aduersa succumbat. Vn ps. Cōfige timore tuo. c. m. a. iu. e. t. timidum enim in petro metus clauo fortitudinis affixus nō extitit ad vocem ancille negauit. Cū vero confixus extitit añ reges et p̄sides nomē domini p̄dicauit. pes amoris siue appetitus clauo iusticie debet affigi. ne cupidus ad illicita desideria euagetur. Si em̄ appetitus non fuit cōfixus tūc caro aduersus sp̄m occupauit. Sic itaq; christianus pedes suos cruce debet affigere. ne vel timidus succumbat vel cupidus euagetur. Alij tam̄ dicunt qz cristus tribus duntaxat fuit clauis affixus signantibus tres cruciatas. quos in cruce sustinuit videlicet passionē in corpore passionem in mente et passionem in corde. Ambo enim pedes vno clauo affixi sunt. ita qz dexter

fuit sup̄ sinistrum. ad significandū qz spirituales affectiones per pedem dextrum significate superesse et dominari debent tremis per sinistrum significatis. Lancea vero qua latus est vulneratum. caritas est de qua sponsa in canticis vulnerata sine caritate. Latere quidem cor contiguū est cuius beneficia diligim⁹ quod ideo vulnerandum est. ut affectus exeat non solum ad amicos. verum etiam ad inimicos. Vnde dñs ait Diligite inimicos vestros et benefacite hīs q̄ oderunt vos et calumpniantibus vos. Corona vero spinea est penitencia circumponenda capiti id est menti. de qua ps. Cōuersus sum in e. m. d. con. sp̄nia. hęc corona de tribus spinis componitur. scilicet contricione. confessione et satisfactione. Prima pungit cor p̄ dolorem p̄pter vanam cogitacionē. Secunda pungit os p̄ pudorem propter variam locutionem. Tercia manum p̄ laborem propter iniquam operationem. Manus enim opera sunt. vnde ps. Benedictus dom̄⁹ deus meus q̄ dō. m. m. ad p̄liū. Et salomon in puerbis. dedit ei sinum et lanā et operata est consilio manuum suarum. Sunt igitur due manus duo op̄z. genera videlicet opus voluntatis et necessitatis. Manus operis voluntarij configi debet clauo prouidence. ne curua faciat opera tenebrar. dum enim in paulo clauo prouidence confixa nō fuit saul⁹ ecclesiam dei persequeretur. Cum vero in paulo confixa fuit ipse pro ecclesia passus est. Manus vero operis necessarij clauo temperancie ne lapsa nimis ad sup̄flua extendatur. P̄cessaria opera sunt naturalia vt dormire comedere et similia. Et nota versus. Pes cedrus est truncus cyp̄sus oliua sup̄remum. palmaq; transuersum sūt in cruce cristī lignum. Osculata et adorata cruce duo presbiteri deferunt ad altare corpus domini qd̄ pridie fuerat consecratum et reconditum. Sacerdos vero induta casula illud super corporale disponit iuxta latus calicis in q̄ fit vinum et aqua mixtū non sanctificatum quasi ipso facto dicatur. hoc est illud corpus de quo sanguis et aqua fluxerunt. Vtrum autē ex contactu hōstie vnum conferretur dictum est in titulo p̄cedenti. quo facto incipit mox. Orem⁹ p̄ceptis salutarib; perficiens dominicam oracionem. Et illam libera nos quesum⁹ in quo representatur antiqua apostolorum celebrandi missam consuetudo. Prius enim lectione p̄missa dicebantur solummodo verba illa. hoc est corpus et hic est sanguis meus. Sed ipsi postmodum dominicam oracionem addiderunt et ita illo modo hac die celebratur. de quo dictum est in principio quartę partis. Ex quibus colligē. qz sola dominica oracio non sufficit ad eucharistiam consecrandam. Si quidem sacerdos alio tempore dicens. per omnia secula seculorum. et leuat calicem cum corpore domini. et posteadicens. p̄ceptis et cetera calicem depositum iterum cooperit. in quo illud nobis significatur. qz de cruce

depositum corpus domini sepelitur. Duo autem presbiteri qui hodie corpus ad altare deferunt representant **Joseph et Nicodemum**. qui corpus domini tulerunt ad sepulchrum. Tres premissi canonis articuli. scilicet preceptis. pater noster. et libera nos quesumus. super depositus calicem pferunt. qz tribus diebus sepultus dominus occultatur. Et oratio ipsa. libera nos alta voce sicut et dominica oratio profertur. pro vt dictum est in quarta parte sub ti. de silencio post oracionem dominicam. nec est pretereum dum qz hac die quando particula hostie in calice mittitur. Non dicuntur verba illa. **Fiat commixtio**. quia ibi de sanguine meo fit. sed in calice sanguis non est. nec hodie consecrat et fracta hostia non dicitur. p. r. domini. eo qz oscula circumstantium non secuntur. Oratio qz illa. **Domine ihesu criste fili dei etc.** Et illa corpus tuum domine. Omittuntur etiam illi versus. **Quid retribuam etc.** illa qz. **Placeat tibi**. omittitur qz ibi continetur. **Presta vt hoc sacrificium** quod oculis tue et cetera. hac etiam die sacrificium non offertur sacramentaliter. sed sumitur altera die oblatum. **Agnus dei** non dicitur. quia non videtur esse inuocandus qui cernitur in agone deficere et cum silencio sacerdos comunecat. **Vnde postcommunio** non cantatur. quia nobis sumentibus sanguis ille quem sumimus de ore nostro p. nobis ad dominum clamat. nos enim sumus terra illa que aperuit os suum et bibit sanguinem abel id est christi quem effudit cayn. id est iudaicus populus. **Vnde factus est vagus**. et profugus super terram. **Turta illud**. disperde illos in veritate tua. et factus est maledictus illa maledictione. sanguis eius super nos et super filios nostros. **Et rursus postcommunio** que iubiluz et leticia designat non dicitur quia ecclesia hac die ploiat. **Sed queritur** quare christus voluit pati sexta feria. **Respondet** vt dies qua crucifixus est coaptaretur septe ferie prime creationis et septe etati huius mundi. **Siquidez** in sexta feria primus homo scilicet adam creatus est ad ymaginem dei. et ex latere eius dormientis sumpta costa femina fabricata. et in sexta etate filius dei vt hominem ad ymaginem dei creatum redimeret. in carne apparuit qui in sexta feria dormiens in cruce sanguinem et aquam S latere suo vnde sanctam ecclesiam consecraret emisit. ideo ergo in sexta feria pati voluit. quia cum tali die adam peccauerit illa etiam die hominem redimere voluit. de hoc dictum est sub ti. de natali. **Et non qz xps** opletis egit aduobis annis et mensibus tribus. vel scdm criso. trigintatribus et dimidio. crucifixus est eadem die qz conceptus est a virgine scilicet in sexta feria. que fuit octaua kalendas aprilis. de quo dicitur in septima parte sub festo annunciationis.

Queritur etiam cum de morte sanctorum eius gaudio festa in ecclesia celebrentur. quia preciosa est in conspectu domini mors sanctorum

eius. **Quare ecclesia** hodie de morte domini cum gaudio similiter non solemnizat videtur em qz multo magis deberet letari et festum de illa celebrare. cuz mors ipsius sit preciosissima. et mors mortis et est nostra redemptio. et quia aposto lus gloriandum ait. in cruce domini nostri ihesu cristi. **Respondet** ipse p. peccatis nostris mortuus est. sicut dicit dominus per ysaiam. ppter scelus populi mei percussit eum. et ideo debet homo erubescere. non gaudere cum et sol sensibilibus erubescens radios suos retrouertitur. quia obsecratus est. et petre scisse sunt. **Merito ergo** omnis homo in hac die tristitiaz pretendit ne esse durior lapidibus videatur. **Sic eterea ipse** dominus tristis fuit. **Vnde tristis est anima mea** vsqz ad mortem. et etiam beata virgo. **Vnde et tuam** ipsius animam pertransibit gladius. et apostoli. **Merito igitur** in hac die ecclesia in altissimo est ieiunio et silencio et tristitia compassionis. de hoc dictus est sub festo circumcissionis.

Rursum hunc diem celebramus cum merore tristitia et abstinencia. passiones vero sanctorum cum gaudio. qz sancti post martirium statim celos ascenderunt. xpus vero ad infernum descendit. h. quomiaz tartara confregit. et inde sanctorum animas eduxit. et tercia die resurrexit. ideo tunc scilicet die resurrectionis maxime letamur hinc est qz passiones patrum veteris testamenti. quia ad inferos descenderunt non celebramus preterea innocencium. ex eo qz in ipsis singulis christus occisus est. et machabeis. prout in septima parte sub eoz festo dicitur. de hoc etiaz dictum est in prima parte sub ti. de picturis.

Et est notandum qz christus passione sua redemit non tantum illos qui tunc erant in limbo inferni qui locus dicebatur sinus abrahe vbi lazarus erat. sed etiam omnes futuros qui sancta morte vitam erant sumturi. vnde osee vsqz. **Ero mors tua** o mors morsus tuus ero infer. sed nec omnes qui in inferno erant inde extraxit. **Item queritur**. quare ecclesia non consecrat hac die corpus domini. cum dominus dixit. hoc facite in meam commemorationem. **Et in gabilon. concilio** dicitur. qz nulla dies excipitur. qua non pro viuentibus deprecetur. **Preterea** cum christus ymmolatus hac die et sabbato quieuit in sepulchro et discipuli totam noctem sequentem vsqz in diluculo in tristitia transegerunt. **Racionabile** videtur. vt hac die corpus domini conficeretur. et inde vsqz in primam sabbati iugi silencio consopita sacri altaris misterio vocaretur. **Respondet** ad hoc multiplex ratio reddi potest. **Prima** est dñs noster pridie quam pateretur accipiens calicem et panem benedixit deditqz discipulis dicens. **Hoc est corpus meum. Hic est calix meus** et tunc ymmolatus est in manibus suis. de qua ymmolatione subiunxit. **Hoc facite in meam commemorationem** illa igitur die scilicet feria quinta non est omittenda cu sit firmiter iniuncta sexta feria est dies. **Secunda** qua velut in monumento

quiescit sabbatum. Tercia qua velut a morte re-
surgit. resurrexit enim ante diem triduum ergo
dominice mortis quod perfici nequirit eo respe-
ctu quod ipse est a iudeis trucidatus eo transponit
quod suis ipse manibus imolatur. cuius quod rei illud
magnū est iudiciū. quod in nocte cene luminari-
bus extinctis vigilias celebramus. Sic quod fit ut in
quinta feria quasi sexta in duplum manna colli-
gatur quoniam in hac die quasi in sabbato non
inuenitur. Tercia ratio est. quia ecclesia corpore
illud quod flagellis et spinis et contumelijs ista
die reuera affectum est. non debet missarum cum
solennijs celebrari. quoniam veniente veritate
debet cessare figura. Tercio quia oblata est
hostia de manibus cristi et nostris. Non ergo
sacrificent amici dum trucidant inimici. sed tam-
quam quia semper indigemus communionem et semper
est tempus communicandi. sacerdos ipsum cor-
pus recipit in hostia et die antecedenti reserva-
ta. Quarta ratio est quoniam hac die velum
templi scissum est. et cornua altaris transfusa
sunt. et ita non habemus ubi corpus cristi con-
ficiatur. Quinta est. quia scilicet recessit et sub-
latus est verus sacerdos. id est christus sponsus
ecclesie. descendit enim ad inferos. Sextam ra-
tionem ponit Innocentius papa dicens. quod iso-
phorus in die parasceue et in sabbato sancto sacramen-
tum non celebratur quia constat apostolos istis
duobus diebus in merore et tristitijs fuisse. et
se propter metum iudeorum occultasse. Missa enim
que in ipso sabbato celebratur. non ad ipsum sab-
batum sed ad diem pertinet subsequentem ut in
fratru dicitur. Septima. quia moyses ait. vos ta-
cebitis. et alius scilicet christus pugnabit pro vo-
bis. torcular enim calcavit solus. Cum igitur
hac die non sit corpus domini conficiendum. ad
hanc diem reseruantur est. hoc sexta feria et ab
ista omnes alie sexte ferie privilegiate sunt pro-
pter christi passionem. sicut et a sequenti domini-
ca omnes alie dominice propter eius resurrectionem.
Sunt autem huiusmodi sexte ferie sex pri-
uilegia. scilicet christi immolatio. inferni spoliatio.
mortis concussio. humani generis redemptio
paradisi apparicio et scripturarum manifestatio.
In parasceue vno solo cibo vescimur. quia christus
ea die vnum scilicet latronem sibi incorporauit.
dicens. hoc die mecum eris in paradiso. Vnde
ipse dixit singulariter sum donec ego transeam

De sabbato sancte pasche.
Equitur videre de sabbato sancte pa-
sche. Sane sicut deus operibus crea-
tionis mundi. scilicet in septem diebus
completis in septima requieuit ab om-
ni opere quod patrarat. Sic et in sexta etate recre-
ationis operibus consumatis. iuxta quod domingus
in cruce pendens dixit. Consumatum est. in. vii.
etate requieuit. Cum enim anima eius passibili-
tate corporis exiit quodammodo requieuit et ptes-
sea in sepulchro dormiuit. id est dies ista sabbatum

appellatur. quod requies interpretatur. ut di-
ctum est in prohemio secunde partis. quod an-
thonomatice sabbatum sanctum dicitur eo quod ut
premissus est significat requiem cristi ab opere
recreationis in fine septe etatis. vel propter re-
quiem cristi. in cuius morte sanctificati sumus.
dicitur etiam sanctum propter baptismum quod
fit in die ista in qua noua ecclesie proles sancti-
ficatur. Hec autem dies sicut et precedens nul-
lum habet officium diuinum in quo constat apo-
stolos fugisse et in merore fuisse. nam officium
quod cantatur est noctis diei dominice scilicet
resurrectione. non de sabbato sicut et contingit
in sabbatis quatuor temporum. quod apparet
ex eo. quia dicitur in ceti benedictione. hoc est
nox. et in collecta missa. Deus qui hanc sacratis-
simam noctem. Vnde antiquitus totum officium
nocte dicebatur. et adhuc in plerisque locis fit
Primo ad notandum quod catholici quorum est
ipsum officium consueuerunt cum christo per bap-
tismum resurgunt cum ipso. Secundo propter
uisionem mulierum ad sepulchrum domini
mane venientium. Tercio quia dominus de no-
cte resurrexit secundum iherosolimitanos. et ambrosio. et ideo tam-
to lumine illustrata est ex domini resurrectione
merito tunc vigilare et deo laudes canere debe-
mus. traditio quod iudeorum est. christum media no-
cte venturum in cuius figura angelus transiit
media nocte percuciendo primogenita egyptiorum.
et dominus transiit protegendo populum suum. et
iherosolimitanos. inquit traditionem apostolicam per-
mansisse in die vigiliarum pasche ante noctis me-
dium. dimittere non liceat populos expectantes
cristi aduentum ut resurgenti saluatori occur-
rant. et postquam tempus transierit securitate
presumpta festum euictos agere diem. Sed
quia quod pro deuotione fuerat institutum in-
minus honestas actiones quibus nox facultas
prebet conuersum est. institutum fuit ut officium
ipsius noctis de die celebraretur. de hoc tactus
est in prohemio quarte partis. et in quinta parte
sub titulo de nocturnis. Augustinus tamen di-
cit dominum in diluculo surrexisse. et ipsum per
sexaginta horas mortuum siue in sepulchro ex-
stitisse. cui ecclesia consentire videtur. que pro
resurrectione matutinum eadem celebrat hora
Silet ergo ecclesia usque in horam decimam et
tunc congregantur ad officium celebrandum quoniam
resurrectio appropinquat videlicet circa vespere
noctis que lucescit in prima sabbati et quam per
totam noctem usque ad diei claritatem continu-
at et illud impleatur. Nox illuminatio mea in de-
licijs meis. et nox sicut dies illuminabitur.
Tribus autem de causis dicitur hoc dies illumi-
nata. Primo quia resurget in delicijs nostris
propter redemptionem seu resurrectionem ani-
marum que licet sit in die parasceue. morte domini
recuperata. eius tamen gaudium et leticia est
ad hanc noctem translata propter rationem po-
sitam sub quinta feria cene domini. ubi agitur